

Ευγένεια της αστικής τάξης ή φιλότιμο; (Πρωτοπρ. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : Μαρτίου 27, 2019

Τό ότι ή ελληνική κοινωνία περνάει στίς μέρες μας μιά βαθιά κρίση είναι ένας κοινός τόπος. Είναι κρίση οικονομική, κοινωνική, ήθική, κρίση αυτοσυνειδησίας και πολιτισμού. Γιά πολλούς, άπ' ό,τι δείχνει ή άρθρογραφία τών έφημερίδων, είναι μιά φάση άναζήτησης πολιτιστικού προσανατολισμού. Δέν τό όμολογούν. Τό δείχνουν όμως τά κείμενά τους. Ψάχνουν νά προσανατολισθούν πολιτιστικά μέ όραση πού περιορίζεται άπό έπιλεκτική άμβλυωπία.

Δέν είμαστε υπερβολικοί λέγοντας ότι ψάχνουν νά προσανατολισθούν πολιτιστικά μέ έπιλεκτική άμβλυωπία. Δέν είναι άνθρωποι μέ μικρή εϋφυΐα, ούτε χωρίς κοινωνικές ευαισθησίες. Δέν μπορεί κανείς νά τούς άμφισβητήσει ήν ειλικρίνεια ής άγωνίας τους. Μπορεί όμως νά διακρίνη στόν τρόπο τους μιά **ύπεροψία άπέναντι στόν έγχώριο πνευματικό πλοϋτο**. Πιθανώς άπό μερικές άρνητικές έμπειρίες ή άπό άθεράπευτα ψυχικά τραύματα δείχνουν νά μήν αντιλαμβάνονται ήν ποιότητα τοϋ πολιτισμού πού ύπάρχει στόν περίγυρό τους, τόν αυτόχθονα πολιτισμό τών βιολογικών προγόνων τους.

Μέ τόν τρόπο τους άποδεικνύουν ότι δέν άρκει νά γεννηθήκε κανείς άπό Έλληνες Όρθόδοξους γονείς γιά νά έχη τό φρόνημα τοϋ έκχριστιανισμένου έλληνισμού, γιά νά είναι Έλληνας και οικουμενικός Ρωμηός. Δείχνουν ότι ό έκχριστιανισμένος έλληνισμός δέν όρίζεται άπό ήν βιολογία. Δέν είναι DNA. Είναι ειλικρινές ήθος, θεολογικό νόημα ζωής, πίστη άπλανής και βαθιά σκέψη πού κρατά τά ήνία τοϋ θυμού και ής έπιθυμίας. Γιά νά ζήση κανείς τόν έκχριστιανισμένο έλληνισμό, δηλαδή ήν Όρθόδοξη πίστη τών άγίων Πατέρων, χρειάζεται νά σκύψη μέ άγάπη και νά γνωρίση τόν θεανθρώπινο πολιτισμό τους (πού είναι άπαύγασμα άναγεννημένης ζωής), ό όποιος μάς έχει παραδοθή καταγεγραμμένος σέ χιλιάδες σελίδες, πού έχουν γραφή σέ μιά διαδρομή πολλών αιώνων έως και σήμερα. Και πρό παντός νά δη τόν πολιτισμό αυτόν σαρκωμένο σέ μικρές κοινότητες, πού ύπάρχουν πολλές σέ Ένορίες, σέ Μονές, σέ «παρέες πού γράφουν ιστορία», σέ ομάδες ανθρώπων πού έχουν «άνοιχτά και άγρυπνα τά μάτια ής ψυχής τους» και ζούν ήν άρχοντική παράδοση τοϋ Γένους μας· ήν παράδοση ής άνιδιοτέλειας, τοϋ σεβασμού ής συνείδησης τοϋ άλλου, τοϋ άναστάσιμου και πράου άυθορμητισμού. Νά μελετήση τό νόημα ής ζωής αυτών τών ύπαρκτών και σήμερα κοινοτήτων, ήν ποιότητα τοϋ ήθους τους, τό όποιο δομήθηκε χωρίς έσωτερικήυση έξωτερικών καταναγκασμών, αλλά ως φυσική άυθόρμητη κίνηση ής ψυχής, πού ζή μέσα στό σωμα ής Έκκλησίας, όχι άπλά τοϋ

Δήμου, αλλά του Χριστού.

Ἡ ἀγνόηση αὐτῆς τῆς παραδόσεως ἀγριεύει τό ἦθος μας. Ἡ περιθωριοποίηση τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως, ἡ ἐξίσωσή της μάλιστα (μέσα στήν ἐκπαίδευση) μέ ἀλλότριες θρησκευτικές παραδόσεις, σβήνει τόν πρᾶο καί ἀναστάσιμο ἀυθορμητισμό ὅσων **πνίγονται στόν συγκρητισμό** καί χάνουν τήν ἀπλότητα καί καθαρότητα τῆς πίστεως τους. Αὐτό τό φρικτό γεγονός, πού μπορεῖ κανεῖς νά τό χαρακτηρίσῃ ὡς ἀποστασία τοῦ καιροῦ μας, ἀφήνεται ἀνεξέταστο, ὡς μή ὑπαρκτό κακό. **Ἡ ἀγριότητα τοῦ ἦθους, ἡ χαρακτηριζόμενη ὡς ἀγένεια, ἡ ὁποία στόν καιρό μας ξεπερνάει τά συνήθη διαχρονικά ὄρια, δέν ἀποδίδεται** (ἀπό γνωστούς Ἑλληνες στοχαστές) **στήν ἀγνόηση τῆς ἀρχοντικῆς ἐλληνορθόδοξης παραδόσεώς μας**, ἀλλά στό ὅτι δέν ἀποκτήσαμε ποτέ στόν τόπο μας ἀστική τάξη!

Στήν ἐφημερίδα Βῆμα (Κυριακή, 24.2.2019) ὁ Ν. Δήμου γράφει: «Γιά μᾶς τούς Ἑλληνες ἡ εὐγένεια ἔχει ἀκόμα παραμείνει μιά “τσιριμόνια”: κάτι ψεύτικο, ἐπίπλαστο καί ξένο. Ἡ ἀπουσία της ἀποτελεῖ τή σαφέστερη ἀπόδειξη πώς δέν ἀποκτήσαμε ποτέ ἀστική τάξη». Καί συνεχίζει παρακάτω: «αὐτή ἡ ἀναθεματισμένη ἀστική τάξη, ἡ ἐλάχιστη, ἡ καθ’ ἡμᾶς λαιδορούμενη, ἔφερε μαζί της ὅλα τά πράγματα πού μᾶς λείπουν: διαφωτισμό, κράτος δικαίου, ἀνθρώπινα δικαιώματα καί ἐλευθερίες, κοινωνία πολιτῶν, διάκριση ἐξουσιῶν...». Μαζί μέ αὐτά (ξέχασε νά πῇ), ὅτι ἔφερε τήν ἀνεκτικότητα ἀπέναντι σ’ αὐτούς πού βρίζουν τά θεῖα καί διακωμωδοῦν τά ἱερά καί τά ὅσια, δηλαδή πού σκληραίνουν μέ τήν ἀνοχή σέ βέβηλες πράξεις τό ἦθος μας. **Πόσο εὐγενής μπορεῖ νά θεωρηθῇ ἕνας, πού στήν εἰκαστική του ἔμπνευση, συνέλαβε τήν ἰδέα νά βεβηλώσῃ τόν Ἑσταυρωμένο;** Συνεχίζει ὁμοῦς ὁ ἀρθρογράφος: «Ἡ εὐγένεια δέν εἶναι ἀπλῶς μιά ἐπίδειξη καλῶν τρόπων. Δείχνει τόν σεβασμό πού ἔχουμε πρὸς τόν συνάνθρωπο. Κι αὐτό εἶναι τό πῶ σοβαρό θεμέλιο τῆς κοινωνίας, πού τό ἔχουμε χάσει ἐντελῶς τά τελευταῖα χρόνια. Ὁ σεβασμός καί ἡ ἐμπιστοσύνη στόν ἄλλον εἶναι τά δύο στηρίγματα τῆς κοινωνίας καί τῆς πολιτικῆς».

Μέ λίγα λόγια, κατά τόν ἀρθρογράφο, φθάσαμε στό σημεῖο νά εἴμαστε ἀγενεῖς, γιατί μᾶς λείπει ἡ ἀστική τάξη. Ποιά εἶναι ὁμοῦς αὐτή ἡ ἀστική τάξη, πού κάνει δῆθεν τούς ἀνθρώπους εὐγενεῖς καί ὅπου ἀπουσιάζει οἱ ἄνθρωποι μένουν ἀνεξέλικτοι καί ἀγενεῖς; Δέν τό ἐξηγεῖ. Εἶναι γνωστό, ὁμοῦς, ὅτι στήν σύγχρονη μορφή της ἡ ἀστική τάξη (ἡ μπουρζουαζία κατά τήν ὀρολογία τῶν σοσιαλιστῶν) γεννήθηκε μέσα ἀπό τήν βιομηχανική ἐπανάσταση τοῦ 18ου αἰῶνα καί ἀνήκουν σ’ αὐτήν ὅσοι ἀσχολοῦνται μέ τήν δευτερογενῆ καί τριτογενῆ παραγωγή. Χαρακτηρίζεται δηλαδή ἀπό οἰκονομικά μεγέθη. Μᾶς λείπει λοιπόν ἡ εὐγένεια πού γεννιέται ἀπό τό χρῆμα, τήν οἰκονομική ἐπιφάνεια! Δέν ἔχουμε ἀστική τάξη γι’ αὐτό, κατά τόν ἀρθρογράφο, κάθε πρωί στό λεωφορεῖο, δηλητηριάζοντας μέ τήν «ἀγένειά» μας (καί ὄχι μέ τά ὑπαρκτά προβλήματα μας) τό περιβάλλον, εἴμαστε «μέ κατεβασμένα μούτρα, πένθιμα». Γι’ αὐτό ἐπίσης οἱ Ἑλληνες, πάλι κατά τόν ἀρθρογράφο, ἔχουμε περί εὐγενείας τίς

άποψεις του περιπερά τῆς γειτονιάς του, ὁ ὁποῖος θεωροῦσε «τσιριμόνιες» τὴν εὐγενική συμπεριφορά καί σ' ὅποιον τὴν εἶχε ὑποπευόταν προβλήματα στόν προσανατολισμό τοῦ φύλου του!

Τό **ρωμαῖικο φιλότιμο**, τό «εὐλαβικό ἀπόσταγμα τῆς καλωσύνης, ἡ λαμπικαρισμένη ἀγάπη τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου», σύμφωνα μέ τόν ὄσιο Παῖσιο, πού συνίσταται ἀπό «ὅ,τι γίνεται πέρα ἀπό καθῆκον καί ὑποχρέωση, χωρίς νά ζητηθῆ, ἀπό ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπη», φαίνεται ὅτι, ὡς διδαχή καί βίωμα τοῦ λαοῦ, εἶναι ἄγνωστο στόν ἀρθρογράφο. Ἄλλωστε δέν χαρακτηρίζεται ἀπό οἰκονομικά μεγέθη, ὅπως ἡ ἀστική τάξη.

Ὁ Γιώργος Σιακαντάρης εἶναι προσεκτικότερος καί οὐσιαστικότερος στίς παρατηρήσεις του, ἀλλά καί πάλι στραμμένος στά δυτικά πρότυπα. Ἀφοῦ σημειώνει ὅτι τά σημερινά φαινόμενα ἐκφυλισμοῦ δέν ἀφοροῦν μόνο τούς θεσμούς, ἀλλά τὴν κοινωνία καί τόν πολιτισμό. Γράφει: «Ἔχω πολλές φορές καταφύγει στήν ἱστορία τῆς ἀπουσίας τοῦ ἐσωτερικοῦ καταναγκασμοῦ γιά νά ἐρμηνεύσω τό μετέωρο βῆμα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσης. Στούς προνεωτερικούς χρόνους, στίς δυτικές κοινωνίες ὁ ἐξωτερικός καταναγκασμός τῆς ἐξουσίας ἦταν στοιχεῖο χαλιναγωγῆσης τῶν παθῶν καί τῶν ἄμετρων συμπεριφορῶν. Στόν δυτικό κόσμο, μέσω τῆς ἀλλαγῆς τῶν συνθηκῶν διατροφῆς, τῆς ἀτομικῆς ἐπικοινωνίας καί τῆς μεταβολῆς στή στάση ἔναντι τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν στόν δημόσιο χῶρο, αὐτός ὁ ἐξωτερικός καταναγκασμός μετατρέπεται σταδιακά σέ ἐσωτερικό. Αὐτές οἱ ἀλλαγές πρῶτα στήν συμπεριφορά τῶν ἀυλικῶν καί τῆς ἀριστοκρατίας μεταδίδονται μέ ἀργό τρόπο στήν ἀστική καί ἐργατική κοινωνία, κάνουντάς τες περισσότερο ἀνεκτικές καί λιγότερο ἐπιθετικές σέ εἰρηνικές ἐποχές, ἀλλά καί σέ περιόδους πολέμου».

Συνεχίζει ὁ ἀρθρογράφος τὴν ἐξήγησή του: «Ὁ ἀρχιμήδειος ὁμως τόπος στόν ὁποῖο πάτησε ὁ δυτικός κόσμος γιά νά προχωρήσει ἡ ἐσωτερικέυση τοῦ καταναγκασμοῦ δέν ἦταν ἄλλος ἀπό τὴν ἀρχαιοελληνική προτεραιότητα τῆς αἴσθησης τῆς αἰδοῦς. Χωρίς αἰδῶ δέν θά ὑπῆρχε ὁ ἐσωτερικός καταναγκασμός». Στὴν ἐλληνική κοινωνία διαπιστώνει ἔλλειψη αἰδοῦς, πού ἐξηγεῖ πολλά ἀπό αὐτά πού βλέπουμε σήμερα. Καί ἀναφέρει στήν συνέχεια ἀπλές καί πιό σύνθετες περιπτώσεις πού δείχνουν ἀπουσία αἰδοῦς. Γιά παράδειγμα, τὴν ἀκρόαση ὅλη τὴ μέρα μουσικῆς στήν διαπασῶν, τὴν ἀπόθεση πλαστικῶν ποτηριῶν σέ δημόσιους ἢ ἰδιωτικούς χώρους, τό παρκάρισμα σέ σημεία διάβασης ἀτόμων μέ κινητική ἀναπηρία κ.ἄ. Ἕνα τυπικό κοινωνικῆς ἠθικῆς πού εἶναι αὐτονόητο γιά ἕναν συνειδητό Χριστιανό, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά ἔχη διαρκῶς εὐγενική ἢ μᾶλλον ἐλεήμονα ψυχὴ, πού εἶναι, σύμφωνα μέ τόν ὄσιο Ἰσαάκ τόν Σύρο «καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως, ὑπὲρ ἀνθρώπων, ὀρνέων, ζῶων, δαιμόνων καὶ ὑπὲρ παντὸς κτίσματος».

Στό χῶρο μας εἶχαμε καί ἔχουμε μιὰ πλούσια παράδοση, ὑψηλοῦ ἠθους, ἀνιδιοτέλειας καί εὐγένειας, ὄχι μόνο στοὺς ἐξωτερικούς τρόπους, ἀλλά

καί στήν καρδιά. Ἡ παράδοση αὐτή εἶναι διδαχή καί καθοδήγηση μέσα στό πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Τήν προσλαμβάνει μόνον «ὅστις θέλει» νά ἀκολουθήσῃ τόν Χριστό. Τά βασικά διδάγματα ὅμως αὐτῆς τῆς παράδοσης ἐμπότισαν τήν νομοθεσία τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἀπ' τό ὁποῖο προερχόμαστε. Εἴχαμε καί ἔχουμε λοιπόν νόμους, δέν εἴχαμε ὅμως μάλλον ἐξουσίες πού ἐφάρμοζαν οἱ ἴδιες καί ἐπέβαλαν στόν λαό τούς δίκαιους νόμους, ὥστε ἀπό τόν καταναγκασμό τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ὁ λαός νά ἀσκηθῇ στήν ἐσωτερίκευση αὐτῶν τῶν νόμων. Ἐκεῖ βρίσκεται ὅποιο πρόβλημα ὑπάρχει.

Ἡ Ἐκκλησία πάντως διαρκῶς προτρέπει νά κρατοῦμε μέσα μας τήν **αἰδῶ**, τόν **ὕγιῃ φόβο**, προσευχόμενοι καθημερινά: *«ἐνθες ἡμῖν τόν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον»*.

(Πηγή: parembasis.gr)